

NØTTEKRÅKA

Hvor „Gutten med Siljefløyten” ble malt

Dælivannet ligger meget vakkert til når man ser det fra toppen av Kolsås. — (Foto: Geir Hågvar).

“Bærum kommune hadde andre planer med Fleskumåsen øst for Dælivann og jordene under Kolsås, og var imot at Kolsås-Dælivann skulle bli et landskapsvernområde”

Les også om:

**Kommunal forvaltning
av naturmangfoldet**

Grøne
undervisningsområder
i Sandnes kommune

side 3

**Historien bak fredningen av
Kolsås/Dælivann-området**

side 5

**Dyrelivet
i Bærum**

side 8

**Universell utforming av
turveier og grøntområder**

side 10

**Hvem bestemmer over
naturen i Bærum?**

side 14

Forvaltning av naturverdier

I Bærum er vi stolte over vår vakre og mangfoldige natur. Hvordan skal vi forvalte den slik at neste generasjon også får nytte godt av den?

Lykkelige, grønne valg

Kolsås-Dælivann landskapsvernområde er en perle i Bærum. Her har vi et enestående kultur- og naturlandskap som dyrkes og brukes, men der inngrep som *vesentlig* kan endre landskapets egenart er forbudt. Dette er et høyt elsket område for opplevelse og friluftsliv, og faktisk også et vern av god matjord.

Bærum kommune ville selv forvalte området gjennom plan- og bygningsloven, og likte ikke vernefor-slaget i 1965. Det var mange planer om bruk; golfbane, ridesenter og boliger, alt i det godes tjeneste. Da Miljøverndepartementet ble opprettet i 1972, var Kolsås-Dælivannområdet en av de første vernesakene man tok fatt i. Da det var stor risiko for uønskede inngrep, ble området gitt et midlertidig vern inntil kom-mune, grunneiere, Fylkesmann og departement var blitt enige om fundamentet for et varig vern. Dette er vi lykkelige for i dag.

Overordnede myndigheters oppgave

Vi hører tidvis kommunale politikere og byråkrater hviske at de skulle ønske staten innskrenket kommu-nenes råderett når det gjelder arealdisponeringer og bruk av dispensasjoner. Kommunenes argumenter er at lokalt selvstyre vet best, men denne lokale forvaltningsformen har i stor grad bidratt til at for eksempel strandsonen er svært nedbygget og den ene naturperlen etter den andre har blitt ofret for privat og offentlig byggevirk-somhet. Det er statens oppgave å tenke langsiktig arealforvaltning på et overordnet plan uten lokale bindinger og, om nødvendig, å redde nasjonale naturverdier gjennom varig vern.

Midlertidig vern

NiB ønsker at det blir lettere å midlertidig verne verdifulle områder som trues av flatehogst, nedbygging eller annet. Slik kan beslutningsmyndighetene få tid til å utrede, snakke sammen og bli enige om tiltak.

Ildsjeler

To studenter foreslo vern av Kolsås-Dælivannområdet og lyktes. Dette viser betydningen av personlig engasjement og innsatsvilje. For at endring skal skje, må noen være pådrivere. Dette har vært- og er – NiBs rolle i arbeid for vern av Bærum's natur. NiB skal fortsatt være pådriver i arbeidet med å verne biologisk vik-tige områder samt arbeide for å øke kunnskapsnivået hos myndigheter og befolkning om naturens betyd-ning for menneskets trivsel, helse og fortsatte eksistens som art.

Bjørg Petra Brekke
Leder

NØTTEKRÅKA

Har du forslag til stoff?

Ta kontakt med: Bjørg Petra Brekke,
tlf 95894358
E-post: bpbr@online.no

Utgitt av:

Naturvernforbundet i Bærum (NiB),
Postboks 252, 1319 Bekkestua

Bankgiro:1627 11 34243

Ansvarlig redaktør: Bjørg Petra Brekke
Redaksjonsmedarbeider: Elen M. Søreide Lie
Utforming: David Keeping
Trykk: Haslum Grafisk A/S

VIKTIG - våre hjemmesider:
www.baerumsnatur.no

Husk at vi legger ut fortløpende informasjon om aktuelle saker på våre nettsider. Her finner du også opplysninger om arrangementer i vår regi.

Ivrige naturvernere og biologer i Sandnes kommune har kartlagt alle skolenes bruk av naturområder i undervisningen. Et flott hefte som presenterer de ulike naturområdene er laget i samarbeid med kommunen, som vil forsøke å bevare områdene.

Kommunal forvaltning av naturmangfoldet – og viktigheten av våkne, lokale naturvernorganisasjoner

Av Sigmund Hågvær, professor i naturvern, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Ås

Kommunens ansvar for å kartlegge naturmangfoldet

Alle kommuner har i dag et selvstendig ansvar for å ta vare på *lokalt* verdifulle naturområder. Dette ansvaret kommer i tillegg til statens ansvar for å verne *nasjonalt* viktige naturområder gjennom nasjonalparker, naturreservater og landskapsvernområder. Det kommunale ansvaret er en konkret oppfølging av Rio-konvensjonen av 1992 om bevaring av biologisk mangfold.

I Stortingsmelding 42 om biologisk mangfold (2000-2001) ble alle norske kommuner bedt om å kartlegge 52 utvalgte naturtyper. Direktoratet for naturforvaltning beskrev disse i en egen håndbok (nr. 13/99). Naturtypene var valgt ut fordi de enten er sjeldne i Norge, fordi de er artsrike, eller fordi man visste at de er typiske levesteder for truede og sjeldne arter. Ingen kommuner har alle disse 52 naturtypene, men alle har noen av dem. Fra kulturlandskapet er det for eksempel pekt på dammer med salamandere og blomsterrike slåtteenger. I skog er urskogslignende miljøer med gamle og døde trær viktig for artsmangfoldet, likeledes varmekjær edelløvskog eller skog på kalkrik grunn. Næringsrike myrer med sjeldne orkideer, meanderende bekkeløp og naturlige, blomsterrike tørrenger er andre eksempler. Dessuten skulle kjente levesteder til rødlistede (truede/sårbar-sjeldne) arter kartlegges. Og ikke nok med det: Viktige områder for viltet skal også med på kartene: Viktige leveområder, hekkeplasser, spillplasser, kalvingsområder osv. Vilt er her definert som alle pattedyr, fugler, krypdyr og amfibier. En egen håndbok ble laget til dette formålet. Endelig fikk kommunene i fanget en håndbok for viktige ferskvannlokaliteter (for eksempel viktige gytebekker eller bekker med elvemusling) og en håndbok for viktige naturtyper på grunt vann langs kysten – for de kommunene som har kystlinje. Man skal altså

forholde seg til fire ulike håndbøker: En for naturtyper, en for vilt, en for ferskvann og en for marine områder. Dessuten skal man kartlegge forekomsten av de mest truede artene i kommunen, noe som krever at man kjenner rødlista godt.

Krevende? Ja, her ble det tydelig hvor liten kompetanse på naturverdier de fleste kommunene hadde i sin stab. Over 90 % av kommunene har nemlig valgt å fjerne miljøvernlederne. Det aller meste ble satt bort til dyre konsulentfirmaer. Og siden staten bare ga 50 000 kr til hver kommune (og kommunene skulle bidra tilsvarende) ble kartleggingene ofte dårlige. Senere er dette bøtt noe på, men kartleggingen er fremdeles mangelfull i de fleste kommunene.

Klarer kommunene å ta vare på ikke-vernede naturområder?

Disse lokalt viktige naturområdene blir ikke vernet av staten. Men de blir lagt inn i en egen database ved Direktoratet for naturforvaltning: Naturbasen. Den er åpen for alle via internett: <http://www.dirnat.no/kart/naturbase/>. Du kan selv gå inn og se hvilke viktige naturområder som er registrert der du bor. Men aller viktigst: Når en arealplanlegger i kommunen skal planlegge et nytt boligfelt, en ny industritomt eller en ny veitrasé, plikter han å sjekke om planene kolliderer med viktige naturområder. Slik kan man tidlig i prosessen velge et alternativ som ikke ødelegger naturverdier. Poenget med kartleggingen er jo at disse viktige naturområdene skal være intakte også i fremtiden. Miljøverndepartementet kaller dette "en mer presis arealbruk" – men det blir det bare hvis kommunene er våkne og bevarer sine naturverdier ved å styre utenom dem når natur forbrukes. Det kan kommunene gjøre ved hjelp av plan- og bygningsloven. Fremtiden vil vise om norske kommuner fortjener den tillit de her er vist. Direktoratet "overvåker" områdene i naturbasen og har allerede måttet notere lokale tap av viktige naturområder i visse kommuner.

Lokale naturvernorganisasjoner er viktige

Lokale organisasjoner som for eksempel Naturvernforbundet i Bærum kan lett gjøre seg kjent med hvilke naturområder som er registrert via naturbasen, eller ved å be om kartutskrift fra kommunen. De registrerte områdene er registrert som "svært viktig" eller "viktig". I utbyggingssaker kan man da tidlig få innsyn i mulige konflikter med naturverdier. Ved å trekke inn lokale ressurspersoner som har kunnskap om skog, fugl, vilt, botanikk osv. kan man også bidra til å registrere nye, verdifulle naturområder. Et lokalt folkelig engasjement for naturverdier og miljø er jo nettopp det som var hensikten med "Lokal Agenda 21" for noen år siden. Her kan jeg nevne Skui vel, som på eget initiativ har sørget for å registrere viktige naturtyper innen sin del av kommunen.

Foto: Morten Heldaal Haugerud

La skoler og barnehager ha glede og nytte av de kartlagte naturområdene

Mange av de kartlagte, ikke-vernede naturområdene tåler en viss ferdsel og ligger som verdifulle oaser for naturopplevelse og økt kunnskap. Skoler og barnehager som har lett tilgang til dammer, bekker, enger, hundremeterskoger eller annen natur er heldige. Mange skoler har lagt inn faste utedager for visse klassetrinn. Det er noe helt annet å lære om naturen ved å være i den, enn ved å bla i en bok. Men slike verdifulle nærrområder kan lett forsvinne dersom kommunen ikke hjelper til med å passe på dem. Her er Sandnes kommune et eksempel til etterfølgelse.

Sandnes kommune viser vei

Ivrige naturvernere og biologer i Sandnes kommune har kartlagt skolens og en del barnehagers bruk av naturområder, og et flott hefte som presenterer disse naturområdene er laget i samarbeid med kommunen: "Grønne undervisningsområder i Sandnes kommune" (fås ved henvendelse). Her har man hatt stor nytte i å innlemme de naturområdene som kommunen selv har registrert. Rapporten er både en "brukskatalog" for skolene og en fagrapport til Miljøplan for Sandnes kommune. For hvert område oppgis også status i kommuneplanen. I kommunens miljøplan heter det nå:

Alle skoler og barnehager skal ha muligheter for opplevelser, aktiviteter og læring i naturområder i sitt nærmiljø. Svært viktige undervisningsområder skal bevares, og viktige undervisningsområder bør bevares.

Tenk om alle norske kommuner kunne lage en slik oversikt, i et samarbeid mellom naturvernere, biologer, skolene, barnehagene og kommuneadministrasjonen. Det ville inspirere skoler og barnehager til å bruke naturen, og det ville gi en ytterligere motivasjon for kommunen til å bevare slike oaser for fremtiden.

Økt lokalt ansvar

Norske kommuner er nå blitt kraftig utfordret ved å ha fått selvstendig ansvar for lokalt verdifull natur. Det er til og med statens politikk at kommunene skal få økt ansvar i å forvalte statlige verneområder. Da må kommunen klare å si nei til inngrep som forringer verneverdiene. Det er ikke alltid lett i lokalsamfunn der "alle kjenner alle".

Både i statlige verneområder og i lokalt viktige naturområder inngår mange steder gammelt kulturlandskap. Her kan det være behov for å fortsette slått eller beite, eller å rydde kratt slik at ikke åpne områder gror igjen. Slik gjengroing er for eksempel godt i gang flere steder i det gamle kulturlandskapet i Kolsås-Dælivann landskapsvernområde, og snart er det for sent der. På Gjettumbråtan arrangerer imidlertid Naturvernforbundet i Bærum årlige slåttedugnader. Hittil er det bevilget såkalte SMIL-midler til arbeidet, men selv om støtten skulle falle bort vil den årlige slått av enga fortsette.

Også andre steder i landet foregår det lokale slåtte- eller ryddedugnader. Et eksempel er Østensjøvannets venner i Oslo, som på dugnad holder gamle enger ved vannet åpne. Andre steder foregår slåttedugnader med graut og det hele, for eksempel ved Bøensætra i Aremark, som er den best bevarte husmannsplassen i Østfold. Engene blir slått med ljà på gammelt vis av "Bøenseter venneforening". Igjen: Lokale naturvernorganisasjoner og ildsjeler trengs som vakhunder og pådrivere. Et nært og positivt samarbeid mellom kommunen og naturbevisste innbyggere og organisasjoner er selvsagt det ideelle.

Foto: Zsuzsa Fey

Det vakre Dælivannet, med den historiske gården Dalbo i forgrunnen, ligger sentralt i Kolsås-Dælivann landskapsvernområde. Bildet er tatt fra Kolsåsen. Like bitenfor husene finnes ca. 3000 år gamle helleristninger fra bronsealderen. Hever vi blikket over bildekanten, ser vi sammenhengende bebyggelse fra Oslo og inn til kanten av verneområdet. Den skogkledd Fleskumåsen bak Dælivannet danner en viktig skjerm mot Dælivann-senkningen. Foto: Magne Midttun.

Historien bak fredningen av Kolsås-Dælivann-området

Av Sigmund Hågvar, professor i naturvern, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Ås, og Geir Hågvar, tidligere amanuensis i rettslære ved NLH (UMB), Ås.

Bærum kommune er så heldig å ha et 5,3 kvadratkilometer stort landskapsvernområde, som for all fremtid skal være skjermet mot store tekniske inngrep. Det omfatter Kolsås-massivet samt kulturlandskapet omkring Dælivannet og videre sørvestover. Naturen er både variert og vakker. Her finnes et rikt dyre- og planteliv, og i tillegg fornminner som helleristninger, bygdeborger og gravhauger. Her kan du utforske Kolsåsens hemmelige kløfter, vandre på stille skogsstier, undre deg i det gamle kulturlandskapet, eller kanskje nyte sommernatten ved Dælivannet. Men du er ikke den første som oppdager Dælivannets skjønnhet. I Nasjonalgalleriet finner du både "Gutten med siljefløiten" av Christian Skredsvig og "Sommer natt" av Eilif Peterssen, begge malt ved Dælivannet sommeren 1886. Kolsås/Dælivann-området er i dag

et viktig friluftsliv- og rekreasjonsområde for Bærums befolkning. Tilgang på slike naturkvaliteter kunne vi kalle *grønn velferd*. Her kan man hente *naturbetinget livskvalitet*.

Men hvordan kom denne fredningen i stand? Vi må gå 45 år tilbake i tid.

1965: Første fredningsforslag

Den 18. desember 1965 sto følgende artikkel på trykk i Aftenposten: *Hvor "Gutten med Siljefløiten" ble malt*. Her ble natur- og kulturlandskapet omkring Dælivannet, samt en del av Kolsås-massivet foreslått fredet sammen med fuglelivet i området (se faksimile). Forslagsstillerne var to studenter og brødre: Undertegnede Geir og Sigmund Hågvar.

1966–68: Kommunaldepartementet følger opp fredningsforslaget

Den 4. januar 1966 sendte vi fredningsforslaget til Hjalmar Munthe-Kaas Lund, den gang forsøksleder i Statens viltundersøkelser, og ba ham presentere det for naturverninspektøren eller Natur-

vernrådet. Hjalmar Munthe-Kaas Lund var den gang den mest kjente person i Bærum når det gjaldt å ta vare på natur og dyreliv, og vi kjente ham fordi han hadde lært oss å ringmerke fugl. Han overleverte brevet til naturverninspektøren 11. januar, og 24. mai 1966 ble det foretatt en befaring i Dælivann-området av naturverninspektøren, Hjalmar Munthe-Kaas Lund og en representant for Administrasjonen for friluftsliv og naturvern i Kommunaldepartementet.

Den 20. april 1967 gikk et viktig brev fra Kommunaldepartementet til Bærum kommune med gjenpart til oss. Departementet var positivt til vernetanken og spurte om Bærum kommune i sin generalplanlegging har fastlagt noe om arealdisponeringen i dette området.

1968–69: Øystein Dalland registrerer verneverdiene systematisk

Den unge og allsidige geografen Øystein Dalland fikk i 1968 følgende oppdrag fra Kommunal- og arbeidsdepartementet og de tre kommunene Bærum, Asker og Lier: Verneverdige områder

Vi står på Kolsås-toppen en dag og ser utover, mot Oslofjorden. Vi ser den tette bebyggelsen i Oslo-området og hvordan den strekker seg videre inn i Bærum, mer spredt, men stadig dominerende i landskapet. Den rekker tillike syd for Dælivannet. Derfra og opp til oss ligger terrenget fremdeles forholdsvis uberørt.

Midt i området ligger Dælivannet med høyt takrør langs stredene og ren bjørkeskog flere steder innenfor. Syd for vannet står høy blandingsskog, og bakenfor jordene på nordvestsiden reiser granskogen seg tett i skråningen opp mot Kolsås-stupene. Tenk om vi kunne få beholde området slik!

Mange interesser er knyttet til området, sikkert også økonomiske, kanskje både på kommunens og grunneierne hender. Her skal vi se på de ideelle interesser og den betydning de bør og kan tillegges i dag.

Fuglelivet i området er usedvanlig rikt. Vi har observert i alt 96 fuglearter, blant dem flere

meget sjeldne; det vil si nesten halvparten av det samlede antall rugende arter i Norge. Av de 96 er 54 arter med sikkerhet påvist rugende, men det riktige tall ligger utvilsomt en del høyere. Når så mange fuglearter kan finnes på et så begrenset område, skyldes nok dette den meget vekslende naturen som gir dem hekkemuligheter og næringsgrunnlag.

Området har kulturhistorisk interesse på grunn av malerkolonien på Fleskum gård og alle de steder og minner som knytter seg til den. Enda i dag kan vi gå dit hvor malerne fant sine motiver. Og selv om mange av motivene nå er forandret, så har dette skjedd ved en naturlig utvikling gjennom veksten i vegetasjonen som gjør det lettere å finne tilbake enn det ville vært om menneskelige inngrep hadde utslettet de fleste spor. Også i våre dager er området mye besøkt av malere, som her finner rikelig med motiver.

Det er viktig å sikre befolkningens friluftsområder. Det område det her gjelder er lite, men det ligger slik til og har en slik natur at det blir meget benyttet hele året til turgåing. En lysløype er også anlagt. Dessuten er det et

utgangspunkt og gjennomfartssted for lengre turer innover i marka. Det skyldes blant annet lett adkomst fra Bærumsbanen. Ferdselen i området vil øke enten det fredes eller ikke. Den tanke å bevare området som et friluftsområde kan synes å stå i strid med de ornitologiske interesser. Men hvis en fuglefredning ble gjennomført, vil folk ferdes med omtanke og la være å forstyrre ved reistedene. Det skjer ikke alltid i dag.

Et fjerde moment er det enkle at området er meget vakkert. Vi vil kunne bevare et særpreget stykke natur midt i bygda.

FREDNINGSFORSLAGET

1. Fuglelivet i området er som nevnt meget rikt. Enkelte arter er mer enn andre utsatt for utryddelse fra stedet. Men det er grunn til å gi alle den best mulige beskyttelse. Dette skjer ved at alle fuglearter i området totalfredes. Dette er et rent ornitologisk spørsmål, som neppe har noen økonomiske sider og gir tilsvarende betenkeligheter. Eventuelt kunne fasanene unntas fra fredningen, hvis grunneierne vil drive jakt på dem. — Denne fredningen bør gjennomføres uansett hvordan man løser spørsmålet om vei- og husbygging; se om dette nedenfor.

2. Fredningen av fuglelivet vil ha stor verdi. Hensikten med fredningen, å bevare fuglebestanden, oppnås imidlertid ikke lenger i det øyeblikk hekkelokaltene og næringsgrunnlaget odelegges ved vei- og husbygging. Dette vil uunngåelig skje i fremtiden hvis ikke myndighetene snart bestemmer seg til å bevare området slik det er i dag.

Hvis det blir bygget veier og hus her, vil området gå tapt også som friluftsområde, og de kulturhistoriske minner i marken vil forsvinne.

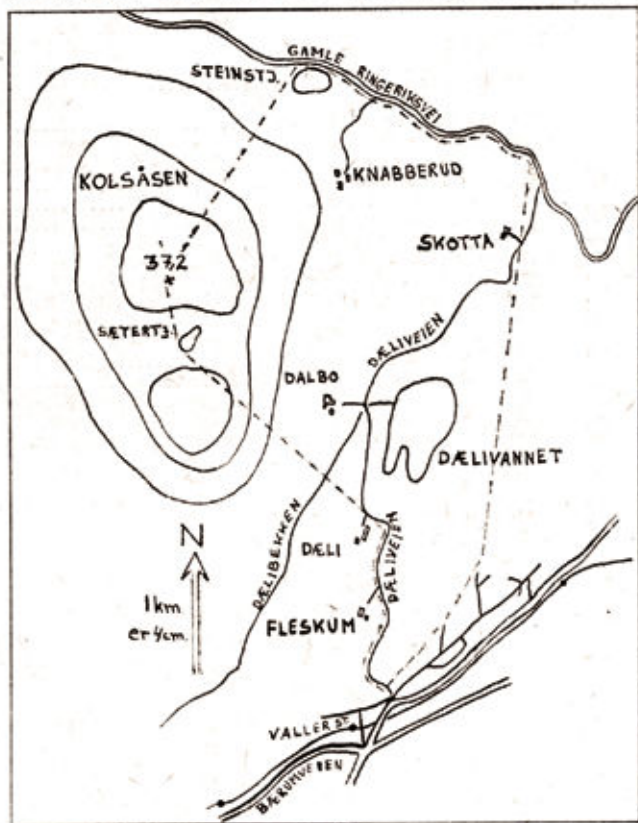
Vi mener derfor at det kan anføres sterke grunner for et forbud mot vei- og husbygging i dette området.

I dag er dette neppe noe stort økonomisk spørsmål. Det blir det først hvis bondene vil selge tomt, eller det kommer på tale å anlegge en offentlig vei.

Vi har foreslått en totalfredning av alle fuglearter innen området.

I tillegg foreslår vi at området fredes mot vei- og husbygging, og at dette foreløbig skjer for en periode av 10 år, slik at spørsmålet tas opp på nytt etter den tid. En slik tidsbestemt ordning vil det være lettere å komme frem til, og den kan kanskje gjennomføres frivillig ved overenskomst mellom kommunen og de relativt få grunneierne.

Geir og Sigmund Hågvar.

Kroki av området med Dælivannet og Kolsås i Bærum.

Faksimile fra Aftenposten 18. desember 1965, hvor det foreslås å fredre fuglelivet og natur- og kulturlandskapet i Dælivann-området, med en del av Kolsås-massivet.

skal kartlegges i hver kommune. Man mente at de tre kommunene representerte biologisk viktige områder i Norge, og at verneverdig natur burde registreres før arealdisponeringen var kommet for langt. Egentlig var det Statens Naturvernråd som lå bak og som i oktober 1968 innkalte kommunene til et møte i departementet. Vi må

huske på at Miljøverndepartementet ikke ble opprettet før i 1972, og at naturvernet arbeidets altså lå i Kommunaldepartementet, med det frittstående Naturvernrådet som en viktig faglig pådriver.

Dallands rapport ble levert i november 1969 med tittelen: "Naturvern-inventering i Asker, Bærum og Lier 1968-69". Rapporten var svært

grundig. Den kom også i siste liten, for de løpende reguleringsforslag i kommunene sto i ferd med å låse fast en rekke meget verdifulle naturområder til utbyggingsformål – blant annet deler av Dælivann-området. Kommunene befant seg nemlig i en "ekspansiv utbyggingsituasjon". For Kolsås/Dælivann-området fremmet Dalland et fremtidsrettet "korrektiv til planutkastene" som besto i å redde et stort og sammenhengende område mot utbygging – mens det ennå fantes intakt. Dallands forslag dekket dagens verneområde, men var enda større – i alt 7,5 kvadratkilometer.

Senere skjøtet Bærum kommune på med en utredning fra Norges Landbrukshøgskole. Tanken om et større verneområde engasjerte mange. I Budstikka fra 22. november 1972 kan vi for eksempel lese at Bærums naturvernkonsulent Jørn Haugen hadde orientert Høyrekvinnens klubb om vernetanken på Høvik bibliotek. Referatet sluttet slik: "Antallet spørsmål og den iver med hvilken det ble stillet, viste tydelig den interesse møtedeltagerne hadde av aftenens møtetema".

1973: Miljøverndepartementet verner området midlertidig

Da Miljøverndepartementet ble opprettet i 1972, var Kolsås/Dælivann-saken en av de første vernesakene man tok fatt i. I den nye naturvernloven av 1970 hadde man fått en ny verneform: landskapsvernområde. Den var spesiell ved at den tok hensyn til landskapsbildet. Kriteriene var et "egenartet eller vakkert natur- eller kulturlandskap". Kolsås/Dælivann-området var alt dette på en gang: Både vakkert og egenartet, og både kultur- og naturlandskap. Verneformen var relativt mild, men det var forbudt med inngrep som vesentlig kunne endre landskapets art eller karakter. Fortsatt landbruksdrift i kulturlandskapet var ønskelig, men uten at det innebar vesentlige nye naturinngrep. Vi var i 1972 begge

nyansatte konsulenter i Naturvern-avdelingen i Miljøverndepartementet, og Sigmund fikk saken til behandling.

Det var på den tiden stor risiko for uønskede inngrep i området. Blant annet fryktet man flatehogster som ville endre landskapets karakter. Departementet ville derfor benytte en spesiell hjemmel i den nye loven, nemlig midlertidig vern. Den 2. februar 1973 opplyste Budstikka og Aftenposten at Bærum bygningsråd hadde sluttet seg til forslaget om midlertidig vern, og at saken var oversendt formannskapet og kommunestyret. Miljøverndepartementets vedtak om midlertidig vern ble truffet 2. mars 1973. Vernet innebar blant annet forbud mot flatehogst, fordi man ikke hadde full oversikt over hvilke skogspartier som var særlig verneverdige. Vedtaket vekket en god del protester, noen på grunn av misforståelser. Men nå hadde man fått et kontrollert pusterom. Og alle parter ble bedt om å uttale seg med tanke på varig vern.

1978: Varig vern vedtas mot kommunens ønske

Mens området var midlertidig vernet, kom man til bedre enighet med grunneiere og landbruksmyndigheter. Departementet åpnet for begrenset flatehogst mot at de mest verneverdige skogspartiene ble

avsatt som reservater. For landbruket innebar vernet i praksis vern av matjord, og sikkerhet for at det gamle kulturlandskapet ikke ble nedbygget.

Bærum kommune likte ikke verneforslaget. Kommunen kunne gå med på vern av selve Kolsåsmassivet, men ville selv forvalte resten av området gjennom bygningsloven. Det viste seg at kommunen ønsket å ha muligheten til å legge boligfelt nær Dælivannet, blant annet på Fleskumåsen øst for Dælivannet og i det kulturlandskapet som befant seg øst for Dæliveiens begynnelse ved Valler. Dette fant departementet å være klart i strid med verneformålet. Også Dallands utredning la vekt på at Fleskumåsen må beholdes som en intakt åsrygg mot bebyggelsen, og som en buffer mot Dælivannet. Det verserte også planer om golfbane, ridesenter og nye veier i kulturlandskapet, som stred mot verneformålet.

Fylkesmannen skalket av noen hjørner av området til boligbebyggelse fordi områdene lå nær Bærumsbanen, men satte ellers ikke hindringer i veien for et vern.

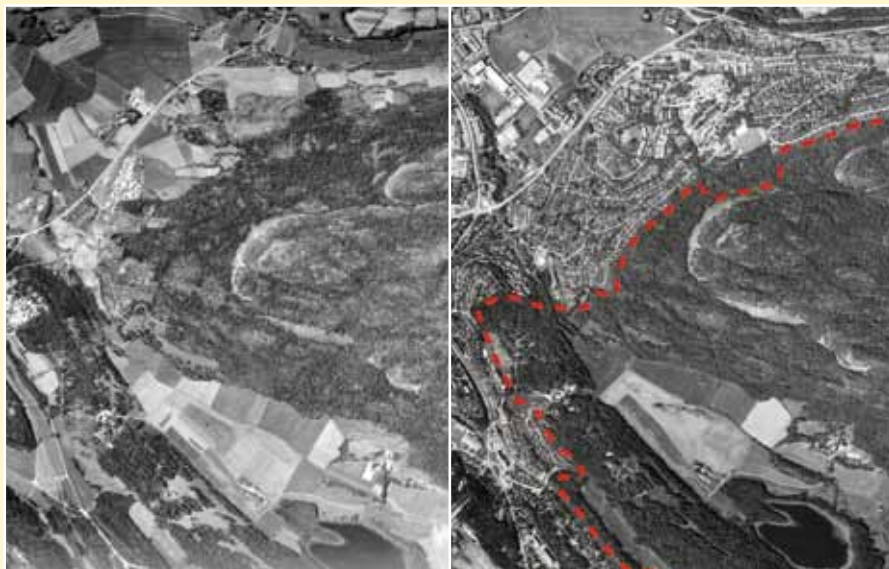
Mot kommunens ønske ble hele Dælivannsenkningen beholdt i verneplanen – inkludert Fleskumåsen, slik det var anbefalt av Dalland og planlagt av departementet. Den 30. juni 1978 ble varig vern vedtatt i statsråd ved kongelig resolusjon.

Epilog

Saken er ikke enestående, da kommuner ofte har protestert mot statlig vern. Men med tiden innser gjerne kommunen, og ikke minst innbyggerne, verdien av å ta vare på sammenhengende natur. Bærum kommune er i dag med rette stolt av området. Det er hyggelig. Kanskje har de fleste nå glemt hvordan det gikk til. Men det var staten som reddet området som en helhet for fremtiden. Det er statens oppgave å tenke langsiktig arealforvaltning, og om nødvendig å redde nasjonale naturverdier gjennom vern.

Flyfotoet fra 1951 viser hvordan store deler av Bærum i nærheten av Kolsåsen fremdeles var et kulturlandskap med begrenset bebyggelse. På fotoet fra 2000 ser vi at bebyggelsen har presset seg langt innover. Den røde streken viser grensen for landskapsvernområdet. Bebyggelsen ligger klistret inntil vernegrensen, men her er det stopp! Bare statlig vern gir full sikkerhet mot nedbygging av natur.

I 1982 utgav Bærum Natur- og Miljøvern sammen med Pedagogisk senter i Bærum kommune et informasjonshefte på 56 sider: Kolsås-Dælivannområdet (Redaksjonskomité: Ingrid Lysgaard, Karine Lenth og Hjalmar Munthe-Kaas Lund).

Tekst: Flyfoto av Kolsås-Dælivann-området med 50 års mellomrom: 1951 og 2000.

I løpet av denne tiden er det varierte kulturlandskapet i lavere strøk blitt bygget kraftig ned, og bebyggelsen har krabbet oppover Kolsåslia i venstre del av bildet. Den prikkede linjen på flyfotoet fra 2000 viser grensen for landskapsvernområdet som ble etablert i 1978. Linjen viser med all tydelighet hvordan vern effektivt stopper forbruk av natur. Også partier fra det gamle kulturlandskapet er bevart ved Dælivannet til høyre i bildet.

Foto: Terratec.

Dyrelivet i Bærum

Av Hans Kristian Frogner, gårdbruker og skogeier på Vestre Frogner gård, elg- og småvilt jeger og styremedlem i Bærum Grunneierlag

Foto: Morten Heldal Haugerud

Gode forutsetninger for et rikt dyreliv

Bærum har fra naturens side et rikt dyreliv fordi her er områder med spesiell geologi, landskap og vegetasjon. Da dyrelivet er sterkt avhengig av vegetasjonen, vil områder med spesielle plantevekster også ofte ha et interessant dyreliv. Særlig attraktive lokaliteter er områder som har et variert landskap. Gode eksempler på dette er Kolsåsområdet, deler av Lommedalen og Kjaglia.

Bærum ligger i overgangsonen mellom kystklima og innenlandsklima, noe som gir lave vintertemperaturer og høye og stabile sommertemperaturer. Det er også større nedbørmengde her i bygda enn på Østlandet generelt.

Det er utført få zoologiske registreringer i Bærum slik at det er små muligheter til å sammenligne dyrelivet før og nå. Men da utbyggingen og befolkningsveksten i store deler av Bærum har vært stor, er det helt klart noen arter er blitt borte.

Variert dyre- og fugleliv

Bærum har et variert landskap som strekker seg fra kystlandskapet ved fjorden, via kulturlandskapet til skogsområdene i vest og nord. Dette preger også mangfoldet av dyr og fuglearter.

Kystlandskapet

Langs fjorden er det et rikt fugleliv med typiske sjøfugler og andre fugler, slike som ulike spurvearter. Men her finnes det også hjortevilt med spesielt bra bestander av rådyr. Fasan er en art som ble satt ut her allerede i 1870 årene og videre helt

fram til 1960 tallet. Den finnes framdeles, men har på grunn av stor utbygning spredt seg til mindre biotoper, spesielt i kulturlandskapet i Vestre Bærum.

Kulturlandskapet

Det er spesielt i kulturlandskapet i de indre delene av bygda at man finner det rikeste dyrelivet. Dette landskapet er fremdeles preget av spredt bebyggelse og landbruksarealer med randsoner av lauvskog. Her finner man rådyr, rev og grevling og fuglearter som ringduer, forskjellige haukearter, musvåk og fasan.

Foto: Mike Hilditch

Skogene

I skogområdene, som utgjør ca 70 % av Bærums totale areal, er det også et rikt dyreliv. Her er mye elg og rådyr, og det har også vært observert hjort i de nordligste skogsområdene. Det finnes noe fugl i skogsområdene, men storfuglbestanden er og har gjennom flere år vært på en nedadgående utvikling. Det finnes orrfugl og det er flere leikplasser som er i bruk, mens tiuren er blitt svært sjelden. Det er kun gjort enkeltobservasjoner av tiur i de største sammenhengende skogene lengst nord i kommunen.

Endringer i bestandene

Haukebestanden har tatt seg opp i flere vernede hekkeområder. Dette gjelder både for spurve- og hønselhauk. Fuglearter som jerpe, rugde og gråhegre kan observeres, men ikke så ofte som før. Hakkespetter, korp (kråkefugl), nøtteskrike og flere uglearter er det bra med.

Foto: Mike Hilditch

Det finnes fremdeles godt med elg, noe som merkes i år med mye snø. Da trekker elgen ned i bygda og tar for seg det den finner av spiselig, spesielt i hager med frukttrær. Den kan også bli en fare i trafikken, men i de senere år har man anlagt foringsplasser, så denne faren er derfor noe redusert.

Rådyrbestanden er noe varierende i skogsområdene og etter min mening kommer dette av varierende vinterforhold samt besøk av rovdyr, spesielt av gaupe. I kulturlandskapet

tar nok reven mye kalver.

Hare er det også en del av i Bærum, men her kan det i perioder komme harepest eller bestanden blir redusert av rovdyr. Det er spesielt mår, rev og hauk som er harens fiender (predatorer). En del av dyrene i vår kommune har predatorer og disse er nok i økning. For eksempel er gaupe et kjent problem ikke bare for sauene, men også for rådyrbestanden. Gaupa er observert på streif langt nede i bebyggelsen.

Mår og revebestanden er også for oppadgående. Det er observert lite eller ingen reveskabb de siste årene.

Viktig for dyrelivet

For å opprettholde fugle- og dyrelivet i store deler av Bærum også i framtiden, er det viktig å bevare de gjenværende våtmarksområdene, skogområdene i bebyggelsen og i randsonene mot Marka og ikke minst de gjenværende kulturlandskapene.

Slått og skilt på Gjettumbråtan

Tekst og foto Zsuzsa Fey

Gjettumbråtan er en restaurert slåtteeng i Kolsås/Dælivannområdet der NiB har utført skjøtsel på dugnadsbasis siden 1998. Enga blir slått med ljå og lett slåmaskin en gang i året, høyet rakes sammen og fraktes bort og kantvegetasjonen ryddes. Jobben gjøres som oftest av NiBs styremedlemmer sammen med tidligere styremedlemmer og andre interesserte. Dugnadene avsluttes med kaffe og hjemmebak kake.

Slåtten er som oftest gjennomført med slåmaskin, men de senere årene har vi hatt problem med slåmaskinen vi har lånt. Dermed tenker vi å slå med ljå i år. Kan du slå, eller har du en ljå og har lyst til å låne den til dugnadsgjengen, ta kontakt med Zsuzsa Fey, på zfey@hotmail.com.

Høsten 2009 hadde vi besøk av botaniker Anders Often, som lærte oss en del om hva vi skal tenke på når vi rydder kantene: Å skape variasjon og rom i landskapet, la de største trærne stå, få frem skrenter, stein og maurtuer fra mørket. I 2010 ble all kantrydding utført etter disse rådene.

I tillegg til skjøtelsen har to av NiBs styremedlemmer, Elen M. Søreide Lie og Zsuzsa Fey, arbeidet med å lage et informasjonsskilt om Gjettumbråtan. Skiltet ligger klart og planen er å sette opp et eksemplar i nordenden og et annet ved sørøstre kant av enga så fort snøen går.

Universell Utforming eller vern av naturen: Ja takk, begge deler.

De senere år har det vært stort fokus på bygging av turveier i Bærum, noe som er viktig for å gi mulighet for naturopplevelse og fysisk aktivitet for hele befolkningen. Noen steder kan det oppstå interesse-motsetninger mellom hensynet til vern av naturen og hensynet til universell utforming. Et eksempel er kyststien i Holtekilen, som er lagt gjennom sårbare arealer med stort naturmangfold. NiB mener imidlertid at det er mulig å få både universelt utformede turveier og uteområder, og å verne sårbare områder hvis naturvernorganisasjonene og planleggerne samarbeider.

Buskerud fylkeskommune satser offensivt på universell utforming, og NiB har bedt Eva Lill Kvisle, rådgiver for universell utforming i Buskerud fylkeskommune, om å dele noen tanker med Nøttekråkas lesere.

Universell utforming av turveier og grøntområder

Av Eva Lill Kvisle, Buskerud fylkeskommune

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven forbyr diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Dette medfører store samfunnskrav til universell utforming.

Med universell utforming menes utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning eller en spesiell utforming (Miljøverndepartementet 2007).

Buskerud fylkeskommune er, etter en bred høring og med-virkningsprosess, snart i mål med "Regional delplan for universell utforming – Buskerud mot

Universelt utformet turvei i Bragernesåsen, Drammen. Foto: Eva Lill Kvisle

2025". Visjonen i planen er: *Buskerud - et samfunn for alle*, og ett av innsatsfeltene er uteområder / friluftslivsområder.

Godt tilrettelagte grøntarealer for opphold og fysisk aktivitet nær der folk bor, er viktig for alle, og det er et premiss for å innfri visjonen i Buskeruds folkehelsestrategi; *Gode og aktive dager for alle i Buskerud*. Jo nærmere parken, fiskeplassen, badeplassen eller turveien ligger der man bor, jo lavere er terskelen for å bruke området eller turveien.

I forslag til "Regional delplan for universell utforming – Buskerud mot 2025", anbefales blant annet at det i hver kommune er minst én universelt utformet badeplass og minst én universelt utformet fiskeplass. I tillegg anbefales minst én universelt utformet turveirunde i hvert tettsted / hver by. I forhold til å velge ut hvilke områder / turveitraseer som skal innfri alle kravene til universell utforming, anbefaler planen at det tas utgangspunkt i de terrengmessige forholdene på stedet. Traseer og områder med små høydeforskjeller bør prioriteres.

Selv om loven stiller strenge krav til universell utforming, er det langt fra slik at alle grøntarealer skal utformes universelt. I rundskriv Q-29/2010 om universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, fremgår at det går å skille mellom menneskeskapte og naturgitte forhold når det gjelder kravet til universell utforming av naturen. Det fremgår av rundskrivet at kravet til universell utforming ikke gjelder naturgitte forhold, dvs. omgivelsene som ikke er gjenstand for utforming fra menneskenes side.

Det vil alltid være rom for tolkninger av kravene, og det kan oppstå interessemotsetninger mellom hensynet til universell utforming og hensynet til naturen. For en del områder og turveitraseer vil det være vanskelig å innfri alle kravene til universell utforming uten at det vil medføre uforholdsmessig store terrengmessige konsekvenser. Skilt og infotavler bør likevel alltid innfri kravene til universell utforming. De fleste opplever jo før eller siden nedsatt syn selv om de er spreke til bens!

I noen tilfeller er det også slik at små terrenginngrep, for eksempel fjerning av en stor stein, kan gjøre et område eller en turvei tilgjengelig for mange flere brukere. Generelt bør det planlegges løsninger som er så naturvennlige som mulig samtidig som de kan brukes av flest mulig.

*Smal sti i Rognlia.
Foto: Bjørg Petra Brekke*

Håp om at Isi gårdssag blir vernet

Isi gårdssag. Foto: Siri Møller

Av Finn Otto Kvillum

Isi gårdssag er så vidt vites den eneste gjenværende gårdssagen i Bærum. Den er godt bevart og helt åpenbart bør dette sjeldne kulturminnet vernes. Imidlertid må det da først foretas en reguleringsendring fordi det meste av saken ligger innenfor Isi Miljøpark (avfallsanlegget). Forslag om vern er sendt til Bærum kommune og Akershus fylkeskommune.

Kort historikk

Isi gårdssag var opprinnelig en oppgangssag hvilket tilsier at den har historisk verdi. Den lå ved Brubråtbekken ovenfor Isiveien og ble drevet av vannkraft. Den beskjedne vannføringen i bekken tillot bare drift i flomperioder.

Sagen ble etter hvert ”modernisert” ved at oppgangssagen ble byttet ut med en sirkelsag, og vannkraften ble erstattet med en stor, mobil dampmaskin som ble fraktet fra sted til sted med hest. Isisagen ble da en dampdrevne lokomobilsag.

Da dampmaskinen skulle tas i bruk, ble saghuset flyttet til nedsiden av Isiveien der det ligger i dag. Fra rundt 1920 ble saken drevet med elektrisitet, og det skulle gå femti nye år før den siste planken ble skåret på 1970-tallet.

Sagens beliggenhet og omgivelser

Det aller meste av saken ligger som nevnt innenfor grensen til Isi Miljøpark. Mellom anlegget til Fransefoss Gjenvinning og saken ligger et jorde, dvs. et kulturlandskap, som sammen med den gamle Isiveien

på oversiden og en inntakt sagdam for vanninntak i bekken ovenfor, gjør at sagen fremdeles befinner seg i et miljø som er svært likt det opprinnelige. Hele jordet ble benyttet til lagring av trevirke og er derfor å anse som en del av sagens historie.

Tidligere innspill om vern

Et av Skui Vels innspill til nåværende kommuneplans arealdel (2010-2020) var justering av grensene til Isi avfallsanlegg slik at sagen kan få et vern. Til dette skrev rådmannen i sin anbefaling til politikerne: *"På sikt anbefales reguleringsplanen justert slik at sagbruksområdet blir liggende innenfor fellesområdet i prinsippet slik Skui Vel anbefaler. Arbeidet kan gjøres av kommunen når kapasitet tillater det."*

I sin anførsel til Naturvernforbundet i Bærums høringsuttalelse til reguleringsplanen for Isi Miljøpark, sier Bærum kommune bl.a. dette: *".. Det kan ikke være mange gårdssager igjen i Bærum og vi er også overrasket over at sagen ikke er regulert til bevaring, og vil undersøke saken nærmere innad i kommunen. Slik det er nå, er det Akershus fylkeskommune som er kulturminnemyndighet i alle reguleringssaker, og vi vil også ta saken opp med dem."*

Verneforslaget

Bærum Natur- og Friluftsråd og deres medlemsorganisasjoner Asker og Bærum Historielag og Naturvernforbundet i Bærum har sendt et forslag til Bærum kommune og Akershus fylkeskommune om vern av selve sagen og jordet nedenfor samt et område vest for sagen.

Akershus fylkeskommune, som altså er fagmyndighet for kulturvern, har svart at de støtter verneforslaget. Og Natur og idrett i Bærum kommune har gjort en formell henvendelse til kommunens planavdeling hvor de ber om at det igangsettes en reguleringssak med sikte på regulering av sagen og det foreslåtte området omkring til spesialområde bevaring.

Hvorvidt Isi gårdssag skal bli vernet, er i siste omgang opp til politikerne. Vi ber tynt!

Utsikt fra Engebråtan på Isi. Foto: Bjørg Petra Brekke

Utsyn fra Brunkollen en sommerdag

HVEM BESTEMMER OVER NATUREN I BÆRUM?

Tekst og foto: Rigmor Arnkværn,
Leder av Bærum Natur- og Friluftsråd

Markaloven kom endelig på plass. Kunne vi natur- og friluftsforsvarerne puste ut? Nei, det var nå det begynte. Ikke minst har Bærum- Natur og Friluftsråd brukt mye av sin tid og sine krefter på saker knyttet til markene i Bærum. De grønne lungene, turveiene, stiene, grøntdragene, løkkene, skogholtene, strendene – alt er under press og alt trenger utholdende og engasjerte voktere. Alle medlemmene i BNF kjenner områdene og følger med – hva er det noen vil bygge ut nå?

Det er en legitim interessekonflikt mellom ulike ønsker om bruk av arealer. BNF har oppfattet det slik at kommunens politikere og administrasjon ønsker demokratisk medvirkning og engasjement. En grunnleggende forutsetning for dette er tidlig og lett tilgjengelig informasjon om prosesser som settes i verk – med andre ord åpenhet og dialog. Vi forventer at dette vil prege samarbeidet med de frivillige organisasjonene i tiden som kommer.

Markagrensen

Marka skulle være skjermet av en markagrense, en ukrenkelig strek. Innenfor der skulle naturen og naturbasert friluftsliv råde.

Så kom brevet fra Bærum kommune, først ut på høring, så til Fylkesmannen og så til Miljøverndepartementet. Det var mye som ikke hørte til i Marka, skrev de. Ikke landbruksarealene, ikke Kolsås/Dælivann, ikke Skytterkollen, ikke Fossum, ikke Ringi- og Svartoråsene med Hornimarka og Ursdalen, Vestmarksetra osv. Mange har protestert mot innsnevring og saken er hos MD til avgjørelse sammen med andres forslag til endringer. NOA, OOF, BNF m.fl. har foreslått utvidelser; Tanumplatået med Tanumskogen hører hjemme i Marka og hele Fossumområdet ved Bogstadvannet. Den som lever, får se. Det som blir besluttet nå, vil ha stor innvirkning på det friluftslivet og den naturen våre barn og barnebarn skal kunne oppleve.

Mellom Markagrensen og byggesonen

Men en grense har også noe på den andre siden. Noen utbyggere har fått det for seg at så langt som mulig, bør det bygges inntil markagrensen. Det er jo mangel på boligarealer. Hvordan blir det hvis randsonene rundt Marka blir boligfelt? Med veier, skoler, sykehjem, butikker? Og kanskje bare

en smalsporet turvei ut gjennom byggefeltet?

Det er slik at beltet mellom byggesonen og Marka er det aller fineste vi har! Her ligger kulturlandskapet, her ligger skogholt, beitemarker, kulturminner, gamle veifar, sjeldne blomster og skyfugler. Og ikke minst – dette er nærturområdene til veldig mange mennesker i Bærum både sommer og vinter. Arealplanen har ”fredet” en del av disse områdene, men varig vern er det ikke.

Idretten har også kastet sine øyne på disse områdene, hit er det jo kortest reise når nye anlegg skal bygges. Men behøver vi å akseptere baner til sommer- og vinterbruk, skyteanlegg, svære dobbeltspor til skiløp i våre gamle løyper og stier? Vi mener ikke at tilrettelegging skal forby, men at steder for store anlegg må velges med omhu og at annen tilrettelegging må skje slik at naturen framtrer så naturlig den kan der vi må gjøre det enkelt og slitesterkt for folk å starte sine turer. Et stort system med enkle stier ligger der helt gratis. ”Ødelegger man naturen som er en forutsetning for friluftslivets naturopplevelse – dreper man det”

I Marka

Men det er verre enn dette! Markaloven fikk i siste sekund med at idrett som naturlig hørte hjemme i marka, skulle få lov til å ha anlegg der. Riktignok krever loven at Plan- og bygningsloven skal følges og det betyr reguleringsplaner for alt som ikke er mindre inngrep. Dermed har den store striden om hva som er mindre inngrep og hva som er naturlig idrett i Marka begynt.

Striden om Tryvannsåsen ble delvis tapt, men det lå an til å bli verre. Selv hard motstand fra mange hold, slo ikke gjennom. Der vil naturopplevelsen bli en annen enn den vi har kjent gjennom mange, mange år.

Også i Bærum er stridigheter begynt. Hvor stor skal Løvenskioldbanen få bli, "Nasjonalt skytteranlegg"? Ombygginger og forbedringer høres fint ut, men hvilken plan vil vi bli presentert for?

Og hotellet – det er vel ingen naturlig installasjon i marka?

Jordbru ble ikke bygget ut, heldigvis. Men nå er planene flyttet til Vestmarksetra. Et lite lokalt skiskytteranlegg, oppdemming av en bekk for å kunne produsere kunstsne, større og bedre og flere brede løyper og lysløype – "det er alt". Selv om det altså står i Markaloven at skyteanlegg ikke skal ligge i marka. Snøproduksjonsanlegg er ikke en liten sak, det skal også NVE mene noe om. Svære, nye løypeanlegg er ikke ubetydelige inngrep selv om de knytter seg til de store løypene som allerede er der. Tvert i mot – dette blir stort! Varmestue og toalettforhold og andre nødvendige fasiliteter er ikke nevnt i noen planer så langt. Heller ikke at veien opp er smal og svingete og allerede i dag farlig for gående og syklende. Vinterstid er det enda verre for da er det glatt og bratt. Par-

Utsyn mot Eineåsen Stovivannet og Tanum Synliggjør de viktige randsonene mellom Marka og bebyggelsen¹³⁴

keringsplassene er fulle på vanlige utfartsdager – hvor skal nye biler stå når det er trening og konkurranser? Og hit går det definitivt ikke kollektiv transport.

Så det vi kan tenke oss er: Først og fremst at den universelle turveien fram til Nedre Gupu blir utarbeidet i en reguleringsplan og sendt videre til behandling. Dernest at det gjøres enkle forbedringer i lysløypa, samt begrenset skileikområde nær P-plass og at dette også kommer med i reguleringsplanen. Egentlig burde det komme en hyggelig turvei gjennom skogen opp til Vestmarksetra, men det koster mye penger og ligger kanskje fram i tid.

Sollihøgda er stedet!

Her er det planer om et regionalt treningsanlegg for ski og skiskyting. Grunneieren vil avgi arealene, Hole kommune vil regulere, samarbeid med Bærum kommune om dette pågår og flere kommuner er interessert. Her er det parkeringsplasser og plass til flere, snøsikkert, skileikanlegg, alle fasiliteter som

Utsikt fra Tjæregrashøgda en vinterdag

kreves, egne løyper vil ikke lage problemer for turfolket og hit går det kollektiv transport. Med ny E-16 går det enda fortere å komme dit. Fortere enn å snegle seg opp til Vestmarksetra.

Derfor vil BNF at skiskyting i Bærum skal legges hit og ikke midt oppe i de mest sentrale og trange utfartsområdene vi har både sommer og vinter. Dessuten vil anlegget på Sollihøgda få stor kapasitet og kan brukes av mange i hele regionen. – Et samarbeidsprosjekt som står høyt i politisk kurs for tiden.

Så hva må vi gjøre nå? Alle vi som leser Nøttekråka og som bryr oss?

BNF har etablert en Markagruppe som ser på alt som skjer i markene i Bærum, - fra skogsdrift, anlegg av løyper og stier og ikke minst trusler om utbygging. Her har vi med oss Oslo og Omland Friluftsråd, NOA/NiB og Turistforeningen O&O. BNF har flere ganger tatt opp eksempler på ødeleggelse av stier og kulturminner ved utbedring av løyper og ved skogsdrift.

Det er mange som har fått og flere som må få øynene opp for det som skjer, mange som kan gjøre noe med det – ved å snakke med andre som også bryr seg, skrive i avisene, kontakte politikerne. For dette er jo aktiviteter som trenger politiske beslutninger. Og penger! Det koster å planlegge og å bygge og drifte anlegg selv om det sikkert blir søkt om tippemidler til bygging. Vi må fortelle politikerne at vi ikke vil bruke penger på et skiskytteranlegg i Vestmarka. Investering i skiskyting på Sollihøgda sammen med andre kommuner vil gi et mye bedre resultat, det blir rimeligere og Vestmarka får være den perlen den er i dag for natur, kultur og friluftinteresserte mennesker i Bærum – og kommunene omkring.

Ny giv for Lilløyplassen Naturhus

Tekst og foto: Tom Ekeli

I november 2010 ble biolog Audun Brekke Skrindo (41), ansatt i ½ stilling som naturveileder på Lilløyplassen naturhus. Arbeidsgiver er SABIMA og midlene kommer fra Direktoratet for Naturforvaltning (DN) i forbindelse med deres storsatsning på våtmark. Lilløyplassen på Fornebu har med dette blitt ett av sju våtmarksentre som skal bygges opp over hele landet. De andre er: Ørlandet våtmarksenter (Sør-Trøndelag), Kvasheim fyr (Rogaland), Kjerringøy – "RamSalten" (Nordland), Dokkadeltaet våtmarkssenter (Oppland), Holmen natursenter (Vestfold) og Nordre Øyeren Naturinformasjonssenter (Akershus). DN utarbeider nå egne forskrifter og minimumskrav for sentrene.

Lilløyplassen i januar

I stua med god utsikt til Storøykilen møter jeg Audun Skrindo og styreleder Torbjørn Endal. De er sikre på at avtalen med SABIMA betyr et betydelig oppsving for naturhuset. Med en lønnet naturveileder på plass kan vi nå sikre et godt naturfaglig tilbud for både barn og voksne i store deler av året, sier de.

Torbjørn ser store muligheter. Han har stått på for naturhuset siden før den offisielle åpningen våren 2003. I og med avtalen med DN er driften sikret for en tid fremover. Det ble dannet en aktiv styringsgruppe for Lilløyplassen naturhus i desember 2010. Styringsgruppa består av: Torbjørn - Naturvernforbundet i Bærum, Christian Steel - SABIMA, Morten Bergan - NOF OA. Audun Skrindo fungerer som sekretær.

Et naturhus for hele befolkningen

Naturveileder Audun Skrindo er født i Drammen og bor nå på Godlia. Han er bl.a. styremedlem i Østensjøvannets Venner og ansvarlig for fugletellingene ved Østensjøvannet. Dette er på vegne av Norsk Ornitologisk Forening Oslo/Akershus (NOF OA). Tellingene kom i gang tidlig på 1990-tallet. Audun har allerede rukket å planlegge litt av hva som skal foregå på Lilløyplassen og ser nå frem til våren hvor en del skal realiseres. Han forteller at målet for naturhuset er at det skal være et senter for hele befolkningen fra de minste til de eldste. Vi skal fortelle om natur og miljø på mange forskjellige måter. Her skal du kunne komme og høre om natur generelt, men også med spesiell fokus på våtmark. På Fornebu skal tusenvis av mennesker flytte inn og bo med sine barn. I tillegg skal det bli enda flere arbeidsplasser her ute. Det betyr at naturhuset som bygges opp her skal bli et aktivt natur-

informasjonssenter for nærmiljøet, men også for andre naturinteresserte. Indre Oslofjord er unikt i landssammenheng med en spesiell geologi og et lunt klima som gir helt spesielle betingelser for planter og dyr. Fornebu er i tillegg spesielt kjent i fagmiljøene for sine unike forekomster av fugl, insekter og blomster.

Samarbeid med skoler og bedrifter

Audun forteller videre at Fornebu-området er organisert i fem grendesentre (barnehager, skoler, helse). Kommunen har ansatt to prosjekt koordinatorene for henholdsvis bedrifter (Espen Andersen) og skoler (Bjørn Nakling). Lilløyplassen har innledet et samarbeid med disse. Det betyr etter hvert faste avtaler med skoler og barnehager som vil legge deler av sin undervisning til naturhuset, men også organiserte bedriftsbesøk. Auduns oppgave i denne forbindelse blir å koordinere og legge til rette for naturfagundervisning. En stor oppgave blir å utvikle og få på plass permanente utstillinger. Det blir også viktig at utstillingene kan skifte med årstider og tema. For eksempel kan naturhuset brukes til å markere ulike merkedager som "Villblomstens dag" eller "Flaggermusnetter", men også enkelte år som eksempel FNs naturmangfoldsår.

Naturveileder Audun Skrindo ser frem til mange spennende arbeidsoppgaver. Han oppfordrer alle frivillige natur- og friluftslivsorganisasjoner i Bærum til å bruke stedet aktivt. Han håper bl.a. at Naturvernforbundet i Bærum fortsetter å fjerne søppel i naturreservatet, passer på forekomstene av dragehode, fjerner kanadagullris og hjelper til med tilsynet av beitedyrene i Storøykilen naturreservat. Han vil kontakte alle foreningene for å sikre god forankring og aktivitet fremover.

Audun treffes på e-post: audun.skrindo@sabima.no

Fylkesmannens miljøvernnavdeling bidrar med nye informasjonsskilt for turgåere i Bærum

Tekst og foto Zsuzsa Fey

Har dere lagt merke til noen fine skilt her og der, som for eksempel i Kolsås-Dælivann landskapsvernområde? Miljøvernnavdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus har gjort en stor innsats for å opplyse publikum om området man besøker og de biologiske, kulturhistoriske og geografiske verdiene som er der.

Det ble satt opp skilt ved fem inngangsporter til Kolsås-Dælivann: ved Kolsås skisenter, ved Øvre Toppenhaug, ved Søndre Skotta, ved parkeringsplassen ved Gjettum og ved parkeringsplassen ved Toppåsveien. De fem skiltene har delvis forskjellig innhold og er tilpasset nærområdet der skiltet står, som for eksempel beskrivelse av Dælivann og Dalbo. Dessuten har skiltene en del som er felles for alle skiltene slik som kartskisse, generell informasjon om landskapsvernområdet, verneforskrifter og en kort engelsk oppsummering.

Tom Ekeli åpner Stubberud infoskilt.

Fylkesmannen har satt opp skilt også andre steder i kommunen, som for eksempel ved sørøst-hjørnet av Stubberud skogspark, rett ved inngangen til Sauejordet. Skiltet ble avduket i slutten av juni 2010. Avdukingen ble utført med tilstedeværelse av blant annet Christian Hillmann fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Tom Ekeli som har hatt verv i NiB i mange år, Rigmor Arnkvern, leder i Bærum Natur og Friluftsråd og Zsuzsa Fey, nestleder i NiB. Avdukingen ble avsluttet med historisk vandring gjennom skogsparken, under ledelse av Trygve Christensen.

Onsdagsturer i mai ved Dælivann

Norsk Ornitologisk Forening

www.nofoa.no/~lag-ab E-post: lag-ab@nofoa.no

Asker og Bærum Lokallag

Postboks 111, 1321 Stabekk

I år vil vi arrangere 'maiturer' hver onsdag i Dælivannområdet. Ideen er å foreta tema-turer i ulike naturtyper for å lære å kjenne noen fuglearter som er gode representanter for disse. Turene er gratis og åpne for alle. Det er fint om turdeltagerene leser litt om artene og hører litt på sangen til disse før turene. Dette vil gi et mye større utbytte av turene. F. eks kan Helge Kvam's fuglesang-CD 'Sangfugler' benyttes. Denne kan kjøpes fra [naturogfridid](#).

Oppmøte:

Alle onsdager i mai ved P-plassen ved Steinsskogen gravlund kl 18.00

04/5: Barskog: Svartmeis, granmeis, fuglekonge, nøttekråke, trepiplerke

11/5: Blandingsskog: Bokfink, løvsanger ('forvekslingsart'), gransanger, bøksanger, grønnspett

18/5: Vannmiljøer: Stokkand, toppdykker, gråhegre, sivpurv, rørsanger

25/5: Kulturmark: Sanglerke, gulspurv, taksvale, buskskvett, torsanger

Vel møtt (ta på godt skotøy)!

Leder: Terje Bøhler. Tlf: 47 90 50 43

E-post: terbo@online.no

Medlemskap i Naturvernforbundet i Bærum

Skal du gi gave til noen som ikke ønsker seg noe og som allerede har mer enn de trenger? Da kan du gi dem et medlemskap i NiB! Det koster kr. 350. Er din venn pensjonist eller student, koster det kr.175. Medlemmer i NiB er automatisk medlem i Norges Naturvernforbund. Som medlem får man tilsendt vårt medlemsblad "Nøttekråka", to ganger i året. Fra Norges Naturvernforbund får du medlemsbladet "Natur & Miljø" seks ganger i året. Du blir også tilknyttet fylkeslaget Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) som informerer deg i sitt medlemsblad "Grevlingen".

Interessert? Send en e-post til: bpbr@online.no, så ordner vi det!

Gaven til den som har alt!

Stier og smett i ditt nabolag?

Bærum kommune skal trykke opp nytt digitalt turveikart sommeren/høsten 2011

Vet du om stier og smett som er viktige for å ta seg fram i et område? Det kan være f. eks. svarveier for skolebarn, stien ut til et grøntområde, smett fra boligfeltet til bussholdeplassen eller stier som binder turveier sammen med boligveier? Disse står sjelden avmerket på kart, men de er viktige å gjøre synlige på et turveikart som skal vise hvor det er gangveier, turveier og sykkelstier i Bærum.

Dessuten ønsker kommunen å få melding om severdigheter eller annen stedfestet informasjon som de kan synliggjøre på det nye kartet.

Frist for å gi tilbakemelding er 14. mars 2011.

Send melding til:

Bjørn Christian Edvardsen på bjorn.edvardsen@baerum.kommune.no

Beskriv hvor det er og hva det er, legg gjerne inn på kart dere finner på kommunens hjemmeside www.baerum.kommune.no/, klikk på KART.

Lykke til med utforskningen av nabolaget ditt.

Etterlysning

Naturvernforbundet i Bærum (NiB) trenger engasjerte og kunnskapsrike medlemmer som kan bidra i lagets arbeid for bevaring av naturen og vårt felles livsmiljø.

DINE KUNNSKAPER OG DITT ENGASJEMENT – GULL VERDT!

NiB trenger medlemmer som kan bidra i styret, og/eller delta på dugnader.

NiB søker også kontakt med medlemmer som ved behov, kan fungere som rådgivere for styret i saker med tyngre problemstillinger av juridisk, planfaglig eller naturfaglig art.

Arbeidsglade og aktive **pensjonister** er spesielt velkomne! Kanskje noe for deg?

Nøl ikke med å ta kontakt!

For styrearbeid kontakt: Torbjørn Endal, leder av valgkomiteen på tlf: 918 61 300

For dugnader eller rådgiving kontakt:

Björg Petra Brekke, leder i NiB på tlf: 958 94 358

GRASROTANDELEN ^{AS}
NATURVERNFORBUNDET I BÆRUM

Organisasjonsnummer: 971258551

32774971258551

Returadresse:
Naturvernforbundet i Bærum
Pb. 252
1319 Bekkestua

B

